

Riskinarvioinnin tutkimusyksikkö
Kirsi-Maarit Siekkinen

24.10.2013

Kokoukset: 1) 18th Meeting between Focal Points and EFSA;
2) Joint meeting with Advisory Forum Communications Working Group;
3) Focus group meeting on EFSA's printed publications
Paikka: Palazzo Ducale (kokoukset 1, 2) ja EFSA:n päärakennus (kokous 3), Parma (Italia)
Aika: 9–10.10.2013
Osallistuja: Kirsi-Maarit Siekkinen, Evira

Järjestyksessään kahdeksastoista Focal Point (FP) kokous pidettiin EFSA:n päämajassa Parmassa. Kokouksesta poissa olivat seuraavien maiden edustajat: DK, IS ja RS. Kokouksessa käsiteltiin mm. EU:n lihan tarkastuksen uudistustyötä, EFSA:n ja jäsenmaiden välistä uutta henkilöstövaihto-ohjelmaa, EFSA:n tieteellisen yhteistyön arviointia ja FP-toiminnan viisivuotisarviointia. Lisäksi kuulumme viimeisimmät uutiset EFSA:n tulevista rahanhakukuluuksista sekä EFSA:n yhteistyöorganisaatioiden (Art36 org.) uudelleenarvioinnin tilanteesta. Jäsenmaista Kypros piti esityksen Kyproksen ja EFSA:n välisen yhteistyön hyödyistä. Kokouksessa kuultiin myös katsaus Advisory Forumin (AF) viimeisimmästä kokouksesta.

Kokouksen toisen päivän aamuna FP:t kokoustivat yhdessä AF -viestintäryhmän (AFCWG) kanssa. Yhteiskokouksen aiheena oli sidosryhmäyhteistyö. Toisen kokouspäivän jälkeen osallistuin myös EFSA:n julkaisuja arvioivan ryhmän kokoukseen, jonka toteutti RAND Europe -tutkimusinstituutti osana EFSA:n pyytämää ulkopuolista arviointia.

1) 18th Meeting between Focal Points and EFSA

EFSA sai Komissiolta vuonna 2010 tehtäväksi arvioida nykyisen lihan tarkastuksen heikkouksia ja vahvuuksia, sekä ehdottaa siihen uusia kehittämistapoja. Sillä EU:ssa ei nykyistä lihan tarkastusta voida pitää enää riskeihin perustuvana, koska esim. suuriosa elintarvikkeiden välitteistä sairastumisista on peräisin mikrobeista ja loisista, joita ei perinteisessä lihan tarkastuksessa voida todeta. Michaela Hemen EFSA:n BIOHAZ -yksiköstä piti kokouksessa EFSA:n tekemästä arviointityöstä perusteellisen – kaikkiaan 64 diaa käsittävän esityksen – joka on saatavissa allekirjoittaneelta. EFSA:n arvioinneissa painottuvat ne kemialliset- ja mikrobiologiset vaarat, joilla on merkitystä ihmisten terveydelle, mutta niissä on huomioitu myös eläinten hyvinvointiin liittyvät asiat. EFSA:n lausunnot aiheista ovat valmistuneet kaikkien arviointeja käsittävien lajien (siat, siipikarjan, naudat, lampaat ja vuohet, tarhatun riistan ja kesyt kaviaeläimet) osalta ja ne on julkaistu EFSA:n sivuilla. Lisätietoa aiheesta: http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/meatinspection.htm#efsa_activities

Nykyään monet elintarvikkeisiin liittyvät riskit ovat luonteeltaan yleismaailmallisia, minkä vuoksi EFSA vahvistaa edelleen rooliaan kansainvälisessä riskinarviointikentässä, käsittäen yhteistyön jäsenvaltioiden lisäksi myös muiden eurooppalaisten elinten sekä kansainvälisten ja kolmansien maiden järjestöjen kanssa (*International Scientific Cooperation*). Kokouksessa Djien Liem EFSA:sta piti esityksen tästä Euroopan ulkopuolelle ulottuvasta kansainvälisestä yhteistyöstä, jonka tavoitteena on laaja-alaisesti tukea EU:n riskinarviointia kansainvälisellä tasolla. Aihe on ollut myös esillä viimeisimmästä AF -kokouksessa jossa mm. aiheen käsittelyä EFSA:n oman henkilöstön ohella jatketaan.

FP -toiminta on arvioitu nyt viimeisen viiden toimintavuoden osalta. Viimeisimmästä AF -kokouksessa aiheesta on myös keskusteltu ja työn jatkaminen sai sielläkin vahvaa kannatusta. Voimassa olevia sopimuksia on päätetty jatkaa vuodelle, minkä jälkeen laaditaan kokonaan uudet sopimukset.

Laurence Caratini EFSA:n henkilöstöhallinnosta kävi kertomassa uudesta henkilöstövaihto-ohjelmasta (Guest Scientists), joka mahdollistaa lyhytaikaisen (esim. 10–20 pv) asiantuntijavaihdon EFSA:n ja jäsenmaiden välillä (ainakaan toistaiseksi tämän ohjelman puitteissa maasta toiseen vaihto ei ole mahdollista). Vaihtoon lähtevän henkilön oma organisaatio vastaa vaihdosta syntyvistä kustannuksista. FP:t suhtautuivat positiivisesti uuteen ohjelmaan, joka nähtiin hyödylliseksi mm. tilanteissa joissa on tarpeellista opetella joku uusi omaa työtä helpottava asia. Lisäksi ohjelman toivottiin saavan nykyisiä vaihto-ohjelmia (SNE ja NEPT) suuremman

suosion, koska em. ohjelmat eivät ole onnistuneet kovinkaan hyvin EFSA:n ja jäsenmaiden välisessä henkilöstövaihdossa. FP:t jakavat ohjelmasta tulevaisuudessa lisätietoa.

EFSA jatkaa tieteellisen yhteistyönsä arviointia (*Scientific Cooperation Review*), jota se toteuttaa mm. pysyvien verkostojensa ja yhteistyöorganisaatioidensa kautta, sekä asiantuntijapankin (EDB), EFSA:n ja jäsenmaiden välisen tiedonvaihtojärjestelmän (IEP) kautta, mutta myös jakamansa rahoituksen kautta. Aiheeseen liittyvä AF -jäsenistä koostuva työryhmä osallistuu myös tämän aiheen käsittelyyn ja perkaamiseen. Tässä yhteydessä EFSAsta Jeff Moon kertoi myös ideasta perustaa osaamiskeskustoja (*Centres of Excellence*) organisaatioiden välille. Aihetta käsitellään seuraavaksi AF -kokouksessa.

Ilias Papatryfon EFSAsta kertoi EFSA:n tulevista rahanhakukuluuksista, jotka listattu alle:

- *Review of non monotonic dose-response of substances for human risk assessment*
200 000 €, dl.14.1.2014 (Art36 org. haku, johon ei tarvita konsortiohakemusta)
- *Further development and update of EFSA's chemical hazards database*
250 000 €, dl 12.2013, (uusi nelivuotinen puitesopimus)
- *Generating, collecting, synthesizing and analyzing evidence supporting preparatory work for evidence based scientific assessment in EFSA*
5 M€ (uusi nelivuotinen puitesopimus, joka käsittää 6 osaa EFSA:n eri toimialueilta)

Vuonna 2015 EFSA avannee laajempiaiheisia rahanhakukuluuksia, joista tullaan saamaan myöhemmin lisätietoa, sillä esim. EFSA:n rahoitusosuus suhteessa omarahoitukseen on vielä auki.

Kokouksessa Kerstin Gross-Helmert kertoi EFSA:n yhteistyöorganisaatioiden uudelleenarvioinnin tilanteesta (*Review of the Article 36 List*). Koska vain osa listalla olevista organisaatioista on aktiivisia, ei liene yllätys, että monilla mailla on ongelmia saada maidensa listalla olijat päivittämään tietojaan. Lisäksi EFSA on joutunut palauttamaan lähes 60 % sille lähetetyistä päivitetystä lomakkeista organisaatioille takaisin täydennettäväksi, koska niistä on puuttunut oleellisia tietoja. Yleisempiä palautussyitä ovat: organisaatio ei ole oikeussubjekti (noin puolet listalla tällä hetkellä olevista organisaatioista eivät ole oikeussubjekteja eli eivät toisin sanoen täytä Komission asetuksen mukaisia kriteerejä listalla oloa), organisaation budjetti on päivittämättä tai organisaation rahoituslähteissä on epäselvyyksiä. Myös tukidokumentteja on puuttunut. Suomalaisten listalla olevien organisaatioiden osalta tilanne on monen muun maan tavoin kesken. Kaksi yliopistoa on täyttänyt EFSA:n Art36 -databasesessa uudet lomakkeet organisaatioistaan ja EFSA esitarkastaa parhaillaan niiden tietoja. Odotamme siis EFSA:n esihyväksyntää jotta pääsemme etenemään asiassa.

Koska maille oli annettu määräaika listan organisaatioiden tietojen kuntoon laittamiseen syyskuun loppuun asti ovat jotkin maat jo lähettäneet virallisen kirjeen EFSA:lle EU -edustustonsa kautta, mutta tilanteissa joissa listalla olevien organisaatioiden tietojen käsittely on vielä kesken, on tämä aiheuttanut lisää sekaannusta. BE piti kokouksessa esityksen maansa tilanteesta. Myös heillä asia on vielä kesken.

Muut asiat

- FP:t raportoivat EFSA:lle vuoden 2013 toiminnastaan 15.11.2013 mennessä. EFSA koostaa aikaisempien vuosien tapaan jäsenmaiden sille toimittamista raporteista yhteisraportin, joka julkaistaan ensi vuoden alkupuolella EFSA:n sivuilla.
- BTSF -ohjelman (<http://www.trainsaferfood.eu/Trainings/RiskAssessment.aspx>) riskinarviointikoulutukset jatkuvat kaudella 2014–2015, jolloin myös uusia aihealueita (eläinten terveys ja hyvinvointi) otetaan koulutukseen mukaan.
- FP -verkoston kautta välitettävälle kysymyksille laadittu templaatti "*Focal Point Network – Request for Exchange of Information*" päätettiin ottaa koekäyttöön 4.11.2013 alkaen. Pilotin aikana templaattista kerätään käyttäjäkokemuksia. Aiheeseen palataan ensi vuoden helmikuun kokouksessa. Templaatti ei lisää vastaajamaiden työtä, mutta kysyjämaa (tai EFSA) joutuvat tästä eteenpäin paremmin perustelevaan ja muotoilemaan kysymyksensä. Näin myös toivottavasti verkostoa kuormittaneet "puhtaasti riskinhallintaan" liittyvät kysymykset saadaan vähentymään ja verkostomme toiminnassa voidaan keskittyä enemmän riskinarviointia hyödyntäviin kysymyksiin.
- EFSA:n verkostoja varten ollaan laatimassa ohjeistoa. Pienryhmä alkaa EFSA:n luonnoksen pohjalta työstää ko. ohjeistoa, johon myös FP:t toivotettiin mukaan.
- EFSA:lla on menossa kokeilu, joka mahdollistaa ulkopuolisten henkilöiden pääsyn useisiin EFSA:n tiedepaneelien kokouksiin. Kokoukkohtaiset tarkkailijapestit ovat avoimena kaikille niistä kiinnostuneille. EFSA on myös laatinut tarkkailijoille ohjeiston, joka sisältää ohjeistuksen kokouksessa noudatettavista pelisäännöistä.

Seuraavaksi pidetään EFSA:n BIOHAZ -tiedepaneelin kokous 4-5.12.2013 Parmassa, johon on mahdollista rekisteröityä 19.11.2013 asti.

Aiheesta lisää EFSA:n sivuilla: <http://www.efsa.europa.eu/en/stakeholders/observers.htm>

• FR informoi Pariisissa 10–11.12. 2013 järjestettävästä kansainvälisestä konferenssista, joka liittyy kemikaaliseksiin ”*Chemical mixtures: challenges for research and risk assessment*”. Tilaisuuden järjestävät DE (BfR), FR (ANSES) ja DK (DTU). Tilaisuuteen ilmoittautuminen on nyt auennut. Lisätietoja ANSES:n sivuilta: <http://www.anses.fr/en/content/chemical-mixtures-challenges-research-and-risk-assessment>

Seuraavat FP -kokoukset:

- 19th 19–20.2.2014 IT (Parma)
- 20th 4–5.6.2014 IT (Parma)
- 21st 8–9.10.2014 DE (Berliini)

2) Joint meeting with Advisory Forum Communications Working Group

Kokouksen toisena päivänä kokoustiin yhdessä AFCWG -ryhmän (<http://www.efsa.europa.eu/en/af/afwgs.htm>) kanssa, Suomesta lisäksi ko. kokoukseen osallistui AFCWG -jäsenemme Pia Vikman-Roslin (Evira). Yhteiskokouksen aiheena oli sidosryhmätö.

EFSA selvitti kesällä 2013 jäsenmaista kyselyllä (*Stakeholder Mapping*), kuinka hyvin EFSA jäsenmaissa tunnetaan ja millaiseksi sen toiminta arvioidaan. Kysely päätettiin toteuttaa, sillä EFSA:n ulkoisessa arvioinnissa vuonna 2012 todettiin, etteivät tärkeimmäkään sidosryhmät jäsenmaissa kohtaa EFSA:n viestejä. Kyselylomakkeella selvitettiin FP/AFCWG -ryhmäläisten näkemyksiä siitä, mikä tietyn sidosryhmän merkitys on ja kuinka tämä ryhmä kokee EFSA:n työn (asteikolla negatiivinen, neutraali, myönteinen). Sidosryhmäksi oli määritelty muun muassa riskinhallitsijat, teollisuus, ammattilaiset, eurooppalaiset organisaatiot, kansainväliset organisaatiot, media ja kuluttajat. Kyselyyn vastasi 26 jäsenmaata Suomi mukaan lukien.

Laura Smillie EFSAsta esitteli kyselyn yhteenvedon. Tulosten perusteella riskinhallitsijat ovat pääosin paitsi tietoisia EFSA:n työstä, suhtautuvat siihen joko positiivisesti tai neutraalisti. Metsä- ja talouspuolen riskinhallitsijoille EFSA on tuntemattomampi. Tulosten mukaan elintarviketeollisuus (ml. maanviljelijät) tuntee melko huonosti EFSA:n työtä. Lääketieteen ammattilaisten (lääkärit ja eläinlääkärit) joukossa EFSA on melko tunnettu ja suhtautuminen myönteistä. Tulosten mukaan median käsitys EFSAsta on pääosin neutraali tai myönteinen ja tunnettuus melko heikko.

Vastausten hajonta jäsenmaissa oli suuri. Yhteenvedosta on hankala tehdä johtopäätelmiä, sillä vastaukset olivat pääosin subjektiivisia yhden henkilön näkemyksiä sidosryhmistä. EFSA jatkaa vielä kartoituksen analysointia.

Tulosten esittelyn jälkeen harjoitelimme sidosryhmien ja niiden merkityksen kartoittamista Mr. Alastair Griffin (Prendo Simulations Ltd) johdolla.

3) Focus group meeting on EFSA's printed publications

Edellä mainittujen kokouksen jälkeen osallistuin kymmenen muun vapaaehtoisen FP:n (AT, CY, DE, ES, IE, IT, LT, MT, SE, SK) kanssa EFSA:n julkaisuja arvioivaan ryhmään, jonka perimmäisenä tavoitteena on auttaa EFSAa toteuttamaan sen viestintäsuunnitelmaa.

Tässä ryhmässä tehtävä arviointityö on osa EFSA:n ulkopuolista arviointia, jonka RAND Europe (www.randeurope.org) -tutkimusinstituutti toteuttaa EFSA:lle. Arvioinnin tavoitteena on puntaroida EFSA:n julkaisuihin liittyviä tarpeita, odotuksia ja yksittäisellä tasolla lukijoiden tyytyväisyyttä. Tavoitteena on myös ymmärtää paremmin ketkä lukevat EFSA:n julkaisuja, mitkä aiheet heitä kiinnostavat ja millaisessa muodossa he haluavat saada informaation (sähköisessä muodossa/ perinteisenä paperiversiona/ millä kielellä he haluavat julkaisuja lukea jne.).

Tilaisuudessa meitä pyydettiin rehellisesti kertomaan julkaisuja koskevista käytännöistä ja antamaan palautetta kansallisista näkökulmistamme. Kerroimme mm. em. seikkojen lisäksi kuinka olemme EFSA:n julkaisuja maissamme promonneet, kenelle niitä välitämme, mitä mieltä olemme esimerkkinä olleiden julkaisuiden sisällöistä ja niiden tarpeellisuudesta. Meitä haastatelleet RAND Europan tutkijat (mm. Joanna Hofman) kirjoittavat arvioinnin tuloksista EFSA:lle vuodenloppupuolella raportin, jonka liitteeksi keskustelumme sisältö ympätään.

Aiheeseen liittyvä kysely ”*Evaluation on EFSA's publication dissemination practices – have your say on EFSA's printed publications*” on myös lähetetty AF:lle, EFSA:n asiantuntijoille ja FP:lle vastattavaksi. Kyselyyn on vastausaikaa 4.11 asti.

JAKELU: M. Aho, K. Savela, Eviran jory, J. Husu-Kallio/MMM, R. Heinonen/MMM, Pia Vikman-Roslin